

Motion till riksdagen

1987/88:A408

av Lars Werner m. fl. (vpk)

om levande skärgårdar

Vänsterpartiet kommunisterna har sedan åtskilliga år tillbaka i samband med diskussionerna om samhällets sårbarhet i såväl freds- som kris- och krigstider pläderat för en politik som skulle garantera att levande skärgårdar bibehölls runt våra kuster. För ett land som Sverige med 270 mil kust och skärgårdsarkipelager som är de största i Europa är detta ett mycket stort och viktigt problem. Det moderna industrisamhällets utveckling, styrt av marknadskrafter och renodlat ekonomiskt tänkande, medför centralisering av resurser både när det gäller människor och andra tillgångar. Det har länge och mycket talats om regionalpolitik, regionala satsningar och annat som hör till det området i den politiska diskussionen i vårt land. Men i verkligheten har mycket litet åstadkommits. Centraliseringen har fortsatt på marknadens villkor med förödande resultat för landets glesbygder och en katastrofal snedfördelning och ojämlikhet i nationell skala. På sikt är det heller inte ekonomiskt lönsamt ur vilket perspektiv det än ses.

Utvecklingen i skärgårdsområdena är ett nedslående exempel. Där har statsmakterna, antingen det nu varit borgerliga eller socialdemokratiska regeringar, handlat stick i stäv med alla vackra uttalanden och goda föresatser. De civila statliga organen, som har varit stora och viktiga i just skärgårdsområdena, både som arbetsgivare och i andra sammanhang, har konsekvent nedbantats, indragits och beskurits. Det gäller organisationer som tullverket med kustbevakningen, sjöfartsverket och lotsväsendet m. fl. Bara under den senaste femårsperioden har ett stort antal kustbevakningsstationer, lotsplatser, fyrplatser och sambandscentraler försvunnit.

Det säger sig självt att detta ökar riskerna vid olyckstillfällena för den civila sjöfarten, för den omfattande fritidsaktiviteten till sjöss, för de fiskare som fortfarande finns kvar och för den kvarvarande skärgårdsbefolkningen i övrigt. Det försvagar också beredskapen när det gäller att upptäcka och snabbt ingripa mot den moderna sjötrafikens alla utsläpp, främst oljeföreningar.

Men det är också en fråga om ökande sårbarhet när det gäller Sveriges totalförsvaret. Vpk har, i samband med ubåtskränkningarna och diskussionerna i de sammanhangen, som första parti påpekat vilken förlust det innebär ur övervaknings- och alarmeringssynpunkt att skärgårdarna avfolkas och civila statliga engagemang som de ovannämnda nedrustas. Om den kapaciteten skall ersättas med militära åtgärder kommer det att kräva

mångdubbelt större kostnader, och bli mindre effektivt, än vad bibehållandet av en levande skärgård kan erbjuda. Nu har marinen, i ubåtskränkningarnas spår, organiserat marina hemvärnsförband, i första hand i Stockholms skärgård. Det är ett bra men senkommet initiativ. Men om en sådan organisation skall kunna fungera i framtiden krävs det att det finns en lokalbefolkning i skärgårdarna, uppvuxen där, van vid förhållandena och beredd att stanna kvar, dvs. vara garanterad att få sin bärning. Om skärgårdarna avfolkas i nuvarande takt kommer det underlaget inte att finnas i framtiden.

I detta sammanhang vill vpk också på nytt kritisera föregående års beslut att överföra kustbevakningen till försvarsdepartementets ansvarsområde. Bakom detta låg ett antal olyckliga rationaliseringspropåer om sammanslagning av kustbevakning och sjöfartsverket. När kritiken mot det blev alltför massiv fick vi i stället den nu beslutade organisationstillhörigheten. Det är enligt vpk:s mening en olycklig konstruktion som verkar tvärtemot vad som tidigare framhållits som viktigt i denna motion. Det är de civila delarna av totalförsvaret som behöver stärkas i skärgårdarna, inte genom att det militära försvaret uppslukar dem, utan genom att de får en utökad självständig status och ökade anslag. Den nya roll som nu tilldelats kustbevakningen måste noggrant utvärderas, och en beredskap för att skilja den från de militära sammanhangen måste upprätthållas.

Det behövs ökat stöd till den bofasta befolkningen i skärgårdarna för att hindra fortsatt avfolkning. Det behövs utökade ekonomiska satsningar på civila statliga myndigheter i stället för som nu indragningar och rationaliseringar. Det kommer att vara lönsamt för Sverige som nation ur alla aspekter, säkrare för sjöfart och fritidsbåtar och viktigt för naturskydd och miljö.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag i syfte att stoppa fortsatt nedskärning av civila statliga myndigheters verksamhet i våra skärgårdar,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en översyn av skärgårdspolitikerna i syfte att reparera de skador som åstadkommit genom den hittills förda nedskärningen av verksamheten,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ökat stöd åt den bofasta skärgårdsbefolkningen,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den noggrant bör följa utvecklingen av kustbevakningens nya organisation och lämna en redogörelse härför i nästa års budgetproposition.]

Stockholm i januari 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Oswald Söderqvist (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)